

การกำกับ ติดตามการประกันคุณภาพการศึกษา Education Quality Assurance Monitoring

ภณทิรา ธิตะปัน¹ และ เอกราช โขจิตพิมานเวช²

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น^{1,2}

Phanthira Thitapan¹ and Ekkarach Kositpimanvach²

Mahachulalongkornrajavidyalaya University khonKaen Campus^{1,2}

Corresponding Aithor, E-mail: 6505102010@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา การประชุมสรุปผลการดำเนินงานร่วมกันของผู้ปฏิบัติงาน ได้แก่ ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายบริหารทั่วไป ฝ่ายบริหารบุคคล ฝ่ายบริหารงบประมาณ คณะผู้ดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมหรือคณะผู้ปฏิบัติอื่น ๆ สถานศึกษาควรพิจารณารายละเอียดการตรวจสอบแต่ละกิจกรรม แล้วกำหนดร่วมกันตั้งแต่ต้นว่า คณะใด ระดับใดจะตรวจสอบเรื่องใดบ้าง แล้วจัดทำปฏิทินการติดตามตรวจสอบ ดำเนินการติดตามตรวจสอบ สรุปผลและรายงานผลการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา

วัตถุประสงค์ของการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาก็เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องในสถานศึกษาได้ทราบถึงสภาพการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และนำไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งเพื่อประชาสัมพันธ์ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและให้การสนับสนุนรวมทั้งมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป โดยสถานศึกษานำข้อมูลมาสรุปรวมกับผลการติดตามตรวจสอบปีที่ผ่านมา (หรือข้อมูลย้อนหลัง 3 ปี) และจัดทำเป็นสารสนเทศ สำหรับนำไปใช้ในการปรับปรุงการดำเนินงานของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

รูปแบบของการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาอาจนำเสนอได้หลายลักษณะ ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการรายงาน หากต้องการรายงานหน่วยงานต้นสังกัดระดับสูงขึ้นไปหรือรายงานต่อสถานศึกษา อาจจัดทำเป็นเอกสารรายงานฉบับสมบูรณ์ หากต้องการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

* ได้รับบทความ: 24 กันยายน 2565; แก้ไขบทความ: 27 มีนาคม 2566; ตอรับตีพิมพ์: 30 มีนาคม 2566

อาจารย์งานในรูปแบบของเอกสารแผ่นพับ จัดหมายข่าว ซึ่งเป็นการนำเสนอเฉพาะประเด็นสำคัญโดยสรุปหรือประเด็นที่ต้องการรายงาน หรือประชาสัมพันธ์ สถานศึกษาสามารถเลือกวิธีรายงานให้เหมาะสมของบริบทของแต่ละสถานศึกษา อย่างไรก็ตามสาระสำคัญที่ควรปรากฏในรายงานมีด้วยกัน 5 ประเด็น ดังนี้วัตถุประสงค์การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา กรอบ/สาระสำคัญของการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา วิธีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ผลการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

คำสำคัญ: การกำกับ; ติดตามการประกันคุณภาพการศึกษา

Abstract

Quality monitoring of education, joint operational briefing session of the workersSuch as Academic Department, General Administration Department, Personal Administration Department, Budget Administration Department, Administrative Department. get a jobOther programs/activities or workshops, educational institutions should consider the details of each inspectionThe activities will then be jointly determined from the tonnage of which groups will investigate and prepare.CalendarMonitoring, monitoring, monitoring, evaluating and reporting quality monitoring resultsEducation.

The purpose of monitoring the quality of education within the school is to provide personnel who are: In connection with the educational institutions, the implementation of the educational development plan of the educational institutions was informed.Clear. and will be used for continuous improvement and development as well as for public relations for related parties.be concerned with the resultsTo carry out the educational management development plan of the educational institution and to provide support and participation.The...Further development of quality of education. The institution will take the data to a conclusion as well as follow-up results for the previous year.Come on. (or information back 3 years) and prepared as information for use in improving operations.Work of

A model of quality monitoring education may be presented in several ways, depending on the following: The purpose of the report is to report to a higher level of

federal agencies? Keep reporting. Educational institutions may prepare a complete report if they want to publish it. Maybe report. In the form of pamphlets, newsletters, which are presented only to important issues in summary. take issue with Need a report or public relations, the school can choose the appropriate method of the context of each Educational institutions, however, have five key points that should appear in the report as follows: This is the purpose. monitor the quality of education, the framework/ the substance of monitoring the quality of education maintain a method Quality monitoring, quality monitoring, quality monitoring, recommendations to: Action. improve the quality of education

Keywords: Education; Quality Assurance Monitoring

บทนำ

การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาเป็นขั้นตอนของการประกันคุณภาพภายในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา เป็นการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องที่มุ่งเน้นในเรื่องของผลการดำเนินการตามแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา/ แผนปฏิบัติการประจำปีถือเป็นบทบาทหน้าที่สำคัญทั้งในระดับสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัด ถือเป็น การติดตามตรวจสอบความก้าวหน้าและผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา/ แผนปฏิบัติการประจำปี ที่สถานศึกษากำหนดไว้ รวมถึงระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา เพื่อนำผลจากการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ ไปปรับปรุงและพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษาด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ การส่งเสริมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การพัฒนาบุคลากร และการบริหารจัดการ เพื่อนำไปสู่มาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ รวมทั้งมีการจัดทำรายงานเพื่อเผยแพร่ผลการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาแก่สาธารณชนต่อไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

ในการดำเนินงานตามระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาและการส่งเสริมสนับสนุน ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของหน่วยงานต้นสังกัด จะเห็นได้ว่าการติดตามตรวจสอบคุณภาพ การศึกษาและการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา เป็นการดำเนินงาน ที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน แตกต่างกันในเรื่องของจุดเน้นและบทบาทในการดำเนินการ โดยเฉพาะ ขั้นตอนการติดตามตรวจสอบคุณภาพมุ่งเน้นการตรวจสอบความก้าวหน้าและผลการดำเนินงานตามแผน ที่กำหนดไว้ ขณะที่การประเมินคุณภาพภายในเป็นการประเมินคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา ของสถานศึกษา แต่อย่างไรก็ตาม ผลที่ได้จากการติดตามตรวจสอบคุณภาพก็สามารถสะท้อนถึง

ความสำเร็จของการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาได้เช่นเดียวกัน ข้อมูลทั้งสองส่วนสามารถใช้ในการปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานของสถานศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา รวมทั้งนำข้อมูลไปสู่การพัฒนาปรับปรุงตนเองและพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอกต่อไป

ความหมาย/สรุปความหมาย

การมีระบบและกลไกในแต่ละองค์ประกอบ คุณภาพเพื่อกำกับการดำเนินงานของสถาบันให้ได้ผลตามดัชนีบ่งชี้คุณภาพที่กำหนด การตรวจสอบคุณภาพการศึกษา หมายถึง กระบวนการในการศึกษาวิเคราะห์ว่าสถาบันมี ระบบ และกลไกควบคุมคุณภาพ และได้ปฏิบัติ ตลอดจนมีผลการปฏิบัติตามระบบและกลไก

โดยสรุปแล้ว การกำกับติดตามเป็นกระบวนการควบคุมที่มุ่งกระทำให้เกิดผลสำเร็จของงาน โดยตรวจตราติดตามอยู่ตลอดเวลา หากเห็นว่างานอาจไม่สำเร็จเรียบร้อยก็จะต้องเข้าไปแก้ไขทันที

การกำกับ ติดตาม การประกันคุณภาพการศึกษา

นิยามและความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา คุณภาพการศึกษา หมายถึง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามปณิธานและภารกิจของการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาตามนโยบายการพัฒนาการอุดมศึกษาของประเทศ ตลอดจนปณิธานและ ภารกิจเฉพาะในการจัดการศึกษาของแต่ละสถาบัน การประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา หมายถึง การมีระบบและกลไกในการ ควบคุม ตรวจสอบ และประเมินการดำเนินงานในแต่ละองค์ประกอบคุณภาพตามดัชนีบ่งชี้ที่กำหนด เพื่อเป็นหลักประกันแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสาธารณะชนได้มั่นใจว่าสถาบันนั้น ๆ สามารถให้ผลผลิตทางการศึกษาที่มีคุณภาพ

การประกันคุณภาพการศึกษา (QUALITY ASSURANCE) หมายถึง การทำกิจกรรม หรือการปฏิบัติภารกิจหลักอย่างมีระบบตามแบบแผนที่กำหนดไว้ โดยมีการควบคุมคุณภาพ (QUALITY CONTROL) การตรวจสอบคุณภาพ (QUALITY AUDITING) และการประเมินคุณภาพ (QUALITY ASSESSMENT) จนทำให้เกิดความมั่นใจในคุณภาพและมาตรฐานของดัชนี ชีววัด ระบบและกระบวนการผลิต ผลผลิตและผลลัพธ์ ของการจัดการศึกษา ประกอบด้วย การประกันคุณภาพภายใน และการประกันคุณภาพภายนอก

การประกันคุณภาพภายใน หมายถึง การประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา จากภายในโดยบุคลากรของสถานศึกษานั้นเอง หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้น

การประกันคุณภาพภายนอก หมายถึง การประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายนอกโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน คุณภาพการศึกษา

หรือบุคคล หรือหน่วยงานภายนอกที่สำนักงานดังกล่าวรับรองเพื่อเป็นการประกันคุณภาพและให้มีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาระบบและกลไก หมายถึง ขั้นตอนการดำเนินงานต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์ และเชื่อมโยงกัน อย่างเป็นระบบ โดยอาศัยบุคลากร ทรัพยากร กฎเกณฑ์ มาตรการ แนวปฏิบัติ และปัจจัยต่าง ๆ เป็นกลไกให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมาย (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2551)

การควบคุมคุณภาพการศึกษา หมายถึง การมีระบบและกลไกในแต่ละองค์ประกอบ คุณภาพ เพื่อกำกับการดำเนินงานของสถาบันให้ได้ผลตามดัชนีบ่งชี้คุณภาพที่กำหนด การตรวจสอบคุณภาพ การศึกษา หมายถึง กระบวนการในการศึกษาวิเคราะห์ว่าสถาบันมี ระบบ และกลไกควบคุมคุณภาพ และได้ปฏิบัติ ตลอดจนมีผลการปฏิบัติตามระบบ และกลไก ดังกล่าว

การประเมินคุณภาพการศึกษา หมายถึง กระบวนการวิเคราะห์และเปรียบเทียบผลการ ดำเนินงาน ของสถาบันว่าส่งผลต่อคุณภาพตามดัชนีบ่งชี้

ดัชนีบ่งชี้คุณภาพ หมายถึง ตัวบ่งชี้ว่าการดำเนินงานในแต่ละองค์ประกอบคุณภาพเป็นไป ตามเกณฑ์ และมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด

มาตรฐานการศึกษา หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์และมาตรฐาน ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่ง และเพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริม และ กำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผล และการประกันคุณภาพทางการศึกษา

การรับรองมาตรฐาน หมายถึง การให้การรับรองการทำการประเมินคุณภาพภายนอกของ ผู้ประเมินภายนอกที่มีคุณลักษณะ และคุณภาพที่พึงประสงค์ตามหลักเกณฑ์ และมาตรฐานที่ สำนักงาน กำหนด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักทดสอบทางการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ , 2554) เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างบทบาทของหน่วยงานต้นสังกัดกับสถานศึกษา ในการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษากับการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา ดังนี้

คุณภาพการศึกษากับการประเมินคุณภาพสถานศึกษา

1. การพัฒนาคุณภาพการศึกษา (Quality Development)

- การกำหนดมาตรฐานการศึกษา
- การทำแผน พัฒนาการจัดการศึกษา
- การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ
- การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา
- การจัดกระบวนการเรียนรู้เสริมหลักสูตรสถานศึกษา

2. การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา (Quality Monitoring and Audit) อย่างน้อยปีละครั้ง ปรับปรุงและพัฒนา
3. การประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา (Quality Assessment) ปีละ 1 ครั้ง ปรับปรุงและพัฒนา
4. รายงานประจำปี (Annual Report)

คุณภาพการศึกษากับการประเมินคุณภาพ สพท./ สพฐ.

- การส่งเสริมและสนับสนุนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา (Quality Promotion and Support)
- การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา (Quality Monitoring and Audit)
- การประเมินคุณภาพการศึกษา (Quality Assessment)
- รายงานผลการติดตามตรวจสอบ
- คุณภาพการศึกษา

แนวคิดและหลักการ

วัตถุประสงค์การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา

1. เพื่อให้สถานศึกษาสามารถติดตามรวบรวมข้อมูลความก้าวหน้าของการดำเนินงานและการปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่อง
2. เพื่อรวบรวมและจัดระบบข้อมูลสารสนเทศ และนำไปใช้ในการวางแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด
3. เพื่อปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาและเป็นที่ยอมรับ
4. เพื่อสร้างความพึงพอใจแก่ผู้เกี่ยวข้อง เพื่อเตรียมพร้อมรับการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัด และรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก

รูปแบบการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา

รูปแบบที่ 1 ผู้บริหารสถานศึกษาติดตามตรวจสอบ

เป็นการติดตามตรวจสอบการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่องด้วยตนเองตามโครงการ/กิจกรรมต่างๆ ที่กำหนดไว้ สามารถดำเนินงานได้ตามแผนหรือไม่ มีการปรับแผนหรือไม่ ถ้ามีเพราะเหตุใด ผลการดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์/ตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ/กิจกรรมหรือไม่ เพียงใด แล้วสรุปเป็นรายงานการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

รูปแบบที่ 2 คณะกรรมการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา

เป็นการติดตามตรวจสอบของคณะกรรมการของสถานศึกษาที่ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้ติดตามตรวจสอบ การปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีเป็นระยะตามที่สถานศึกษากำหนด คือโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ สามารถดำเนินงานได้ตามแผนหรือไม่มีการปรับแผนหรือไม่ ถ้ามีเพราะเหตุใด ผลการดำเนินงาน บรรลุตามวัตถุประสงค์/ตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ/กิจกรรมหรือไม่ เพียงใด แล้วสรุปรายงานผลการติดตามตรวจสอบพร้อมให้ข้อสังเกต ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุงแก้ไข เสนอผู้บริหารสถานศึกษา พิจารณาดำเนินการต่อไป

รูปแบบที่ 3 หัวหน้ากลุ่มงาน/ฝ่ายงาน ติดตามตรวจสอบ

เป็นการติดตามตรวจสอบคุณภาพโดยผู้ปฏิบัติงานเสนอหัวหน้ากลุ่มงาน/ฝ่ายงานของตน หัวหน้ากลุ่มงาน/ฝ่ายงาน ติดตามตรวจสอบ การปฏิบัติงานจากรายงานดังกล่าวและตรวจสอบการปฏิบัติงานจริง ข้อสังเกต ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์/ตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ/กิจกรรม แล้วสรุปเป็นรายงานการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาตามแผนปฏิบัติการประจำปีของกลุ่มงาน/ฝ่าย เสนอต่อคณะกรรมการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาที่ได้รับแต่งตั้ง คณะกรรมการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาติดตามตรวจสอบการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีโรงเรียนจากรายงานของกลุ่มงาน/ฝ่ายงาน ศึกษาเอกสาร สอบถาม สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง แล้วสรุปรายงานผลการติดตามตรวจสอบพร้อมให้ข้อสังเกต ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุงแก้ไข เสนอผู้บริหารสถานศึกษาพิจารณาดำเนินการต่อไป (พฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์ และ สุชาติ กิจพิทักษ์, 2545)

รูปแบบที่ 4 ผู้ปฏิบัติงานรายการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการประจำปี

เป็นการติดตามตรวจสอบการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานตามที่สถานศึกษากำหนด คือ โครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ สามารถดำเนินงานได้ตามแผนหรือไม่มีการปรับแผนหรือไม่ ถ้ามีเพราะเหตุใด ผลการดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์/ตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ/กิจกรรมหรือไม่ เพียงใด และผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ติดตามตรวจสอบจากรายงานดังกล่าวและติดตามตรวจสอบการปฏิบัติงานจริง ด้วยตนเองพร้อมทั้งให้ข้อสังเกต ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์/ตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ/กิจกรรม แล้วสรุปเป็นรายงานการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

กระบวนการการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา

การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องเป็นการติดตามตรวจสอบความก้าวหน้าของการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ซึ่งมีการดำเนินงานใน 2 ลักษณะ คือ การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาโดยหน่วยงานต้นสังกัด และการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาโดยสถานศึกษา ดังนี้

1. การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาโดยหน่วยงานต้นสังกัด

กฎกระทรวงฯ ได้กำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาอย่างน้อย 1 ครั้ง ภายใน 3 ปี และแจ้งให้สถานศึกษาทราบ พร้อมเปิดเผยผลการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาต่อสาธารณชน ซึ่งในการดำเนินการดังกล่าวนี้ หน่วยงานต้นสังกัดควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการที่ทำหน้าที่ในการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาแต่ละแห่งอย่างน้อย 3 - 5 คน โดยเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่าง ๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1) บุคลากรภายในสังกัด ประกอบด้วย ผู้อำนวยการ/รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา องค์คณะบุคคลทั้ง 4 คณะ (ประกอบด้วย คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา คณะอนุกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และนิเทศการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษา) ผู้อำนวยการ/หัวหน้ากลุ่มงาน ศึกษาพิเศษ นักวิชาการศึกษา เจ้าหน้าที่กลุ่มงานต่าง ๆ รวมถึงผู้บริหารสถานศึกษาและครู เป็นต้น

2) บุคลากรจากภาคส่วนอื่น ประกอบด้วย คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน สถาบันอุดมศึกษา บุคลากรในชุมชนและท้องถิ่นที่มีส่วนได้ ส่วนเสียและมีความรู้เรื่องการจัดการศึกษา มีการปรับแผนหรือไม่ ถ้ามี เป็นเพราะเหตุใด ผลการดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์/ตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ/กิจกรรมหรือไม่ อย่างไร สถานศึกษามีการดำเนินงานเป็นไปตามขั้นตอนของระบบการประกันคุณภาพการศึกษา หรือไม่ อย่างไร ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของระบบการประกันคุณภาพเป็นอย่างไร ดำเนินงานและมาตรการเร่งรัดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาแก่สถานศึกษา (พิชญ์ พงศ์ศรี, 2549)

2. การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาโดยสถานศึกษา

การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาโดยสถานศึกษา เป็นกระบวนการที่สถานศึกษาสามารถตรวจสอบคุณภาพได้ตามบริบทของสถานศึกษา ซึ่งในการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาตามกฎกระทรวง ฯ เป็นการติดตามตรวจสอบความก้าวหน้าของการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ประกอบด้วย

การปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการประจำปี การดำเนินงานตามโครงการ/กิจกรรมที่กำหนดไว้ได้ตามแผนหรือไม่ มีการปรับแผนหรือไม่ มีเพราะเหตุใด มีการสรุปผลการดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการฯ การติดตามตรวจสอบมีการให้ข้อสังเกต การควบคุมและประเมินกลยุทธ์การควบคุม นิเทศ ติดตาม ประเมินการทำงาน นำผลเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ควบคุมและประเมินเป็นระยะ จัดทำงบกำไรขาดทุน จัดทำรายงานผลการประเมินคุณภาพการศึกษา นำผลมาวางแผนการพัฒนาโรงเรียน ให้ข้อเสนอแนะเพื่อดำเนินการต่อไป (เอกราช โฆสิตพิมาณเวช, 2560)

กระบวนการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา

1) วางแผนติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา เป็นองค์ประกอบแรกที่สำคัญที่สุด การวางระบบที่ดีจะต้องกำหนดขั้นตอนการทำงานที่มีวิธีการปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานและการบันทึกการทำงานทุกขั้นตอนเป็นปัจจุบัน ข้อมูลจากบันทึกนี้จะนำไปสู่การตรวจสอบ ประเมินตนเอง และให้ผู้อื่นตรวจสอบได้ เพราะข้อมูลที่ได้เป็นสารสนเทศที่สะท้อนให้เห็นคุณภาพตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้ของระบบย่อยหลาย ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา สรุปและกำหนดประเด็นสำคัญของการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษารูปแบบเครื่องมือ แบบบันทึกในการติดตามคุณภาพการศึกษา

2) ดำเนินการตามแผนการติดตามตรวจสอบคุณภาพ การศึกษาเป็นการติดตามตรวจสอบความก้าวหน้าด้านปัจจัย ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต/ผลลัพธ์การปฏิบัติร่วมกันของบุคลากรที่ได้รับมอบหมายตามกระบวนการ วิธีการที่กำหนดและต้องปฏิบัติอย่างต่อเนื่องเป็นระยะๆ เพื่อให้การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษามีประสิทธิภาพ (วิเชียร พันธุ์ศรีบุตร, 2548) ควรใช้แนวทางในการดำเนินงาน ดังนี้ กำหนดให้การติดตามตรวจสอบคุณภาพเป็นรายการกิจกรรมครอบคลุมภารกิจของสถานศึกษา สร้างความตระหนัก ความเข้าใจเกี่ยวกับการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา

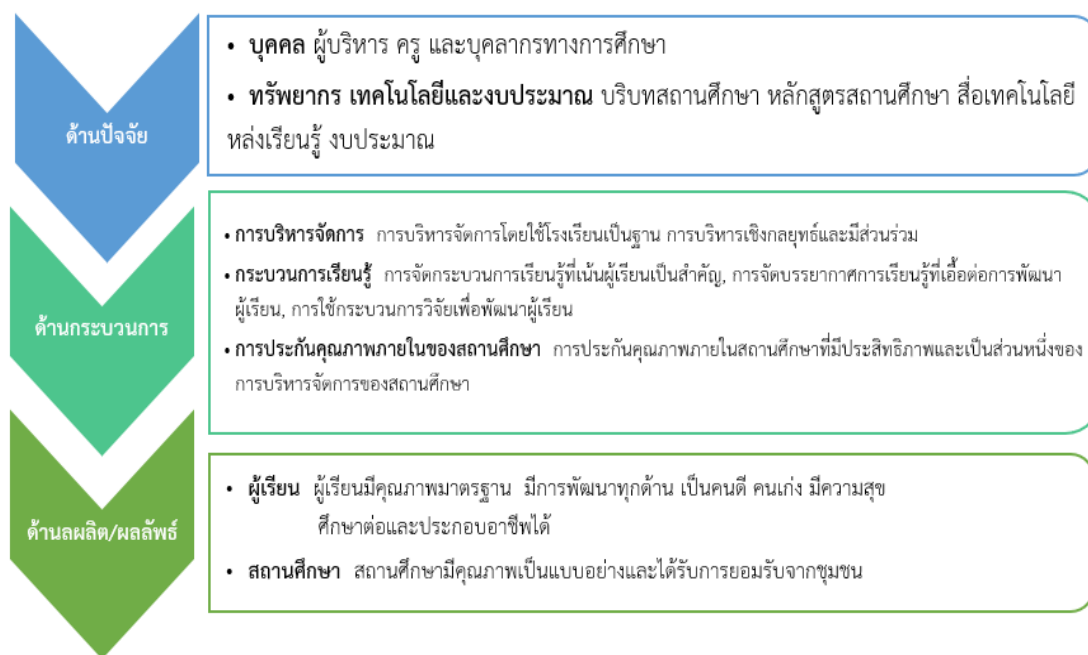
3) รายงานผลการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา เป็นการตรวจสอบ/ประเมินตนเอง ร่วมกันหรือผลัดเปลี่ยนกันประเมินเพื่อเป็นการทบทวนการปฏิบัติงานมีความสำคัญและจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา สารสำคัญของรายงาน ประกอบด้วย ระยะเวลาของการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ขอบเขตและวัตถุประสงค์ วิธีการที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพการศึกษา กิจกรรมที่ทำได้สำเร็จเป็นที่น่าสนใจและกิจกรรมที่ไม่เป็นไปตามสภาพที่คาดหวัง ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาและแก้ไขปรับปรุงเพื่อพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

4) การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เป็นการเสนอแนะมาตรการเร่งรัดพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยนำผลการประเมินมาพัฒนา ประกอบด้วย ระบุกิจกรรมที่ทำได้สำเร็จเป็นที่น่าสนใจ

และประเด็นที่ไม่เป็นไปตามสภาพที่คาดหวัง จัดทำและบันทึกข้อเสนอแนะ กำหนดระยะเวลาในการพัฒนา ตรวจสอบการดำเนินงานซ้ำ เพื่อนำผลไปใช้ในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

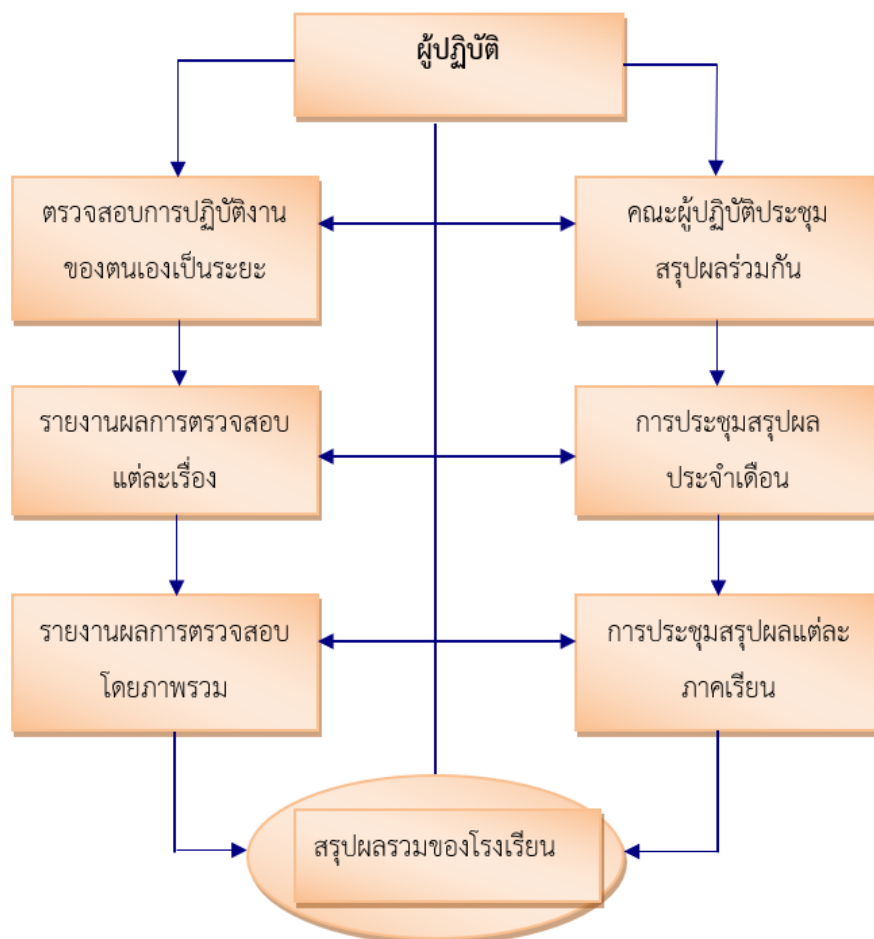
กรอบการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา

จุดเน้นของการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอยู่ที่ “กระบวนการดำเนินงานตามแผน” (Process Ongoing) นำไปสู่การปรับปรุงแผนการดำเนินงานในระยะต่อไป แต่อย่างไรก็ตาม หน่วยงานต้นสังกัดก็สามารถนำแนวคิดเชิงระบบมาใช้เป็นกรอบในการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาได้เช่นกัน ซึ่งมีองค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านปัจจัย ด้านปัจจัย ด้านกระบวนการ (กระบวนการดำเนินงานตามแผน) และด้านผลผลิต/ผลลัพธ์ ดังแผนภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา

บทสรุป

ภาพที่ 2 สรุปการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา

องค์ความรู้ใหม่

1) ด้านปัจจัย

บุคคล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา ฯลฯ ซึ่งบุคคลเหล่านี้จะต้องได้รับการพัฒนาให้เป็นผู้มีความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะในการปฏิบัติหน้าที่ที่มีความตระหนักและมุ่งมั่นพัฒนาอย่างมืออาชีพ โดยมีประเด็นในการติดตามตรวจสอบ เช่น จำนวนครูที่เพียงพอ ครูมีวุฒิที่ตรงตามที่สอน/การสอนตามความถนัด คุณลักษณะและการปฏิบัติตามจรรยาบรรณ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร และความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากร เทคโนโลยี และงบประมาณ ได้แก่ ห้องเรียน อาคารสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก หลักสูตร สภาพสิ่งแวดล้อม แหล่งเรียนรู้ เทคโนโลยี งบประมาณ ฯลฯ โดยมีประเด็นในการติดตามตรวจสอบ เช่น ความเหมาะสมของหลักสูตรกับผู้เรียนและท้องถิ่น ความเหมาะสมและเพียงพอของห้องเรียน อาคารเรียน สื่อ อุปกรณ์เทคโนโลยี งบประมาณ ความหลากหลายของแหล่งเรียนรู้

2) ด้านกระบวนการ

กระบวนการเรียนรู้ ได้แก่ การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียน การใช้กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน เป็นต้น โดยมีประเด็นในการติดตามตรวจสอบ เช่น ความสามารถของครูในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ความสามารถของครูการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียน การทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน องค์การแห่งการเรียนรู้ หมายถึง องค์การที่ส่งเสริมให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีการพัฒนาตนเอง มีองค์ประกอบ คือ การมุ่งสู่ความเป็นเลิศ การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม การคิดอย่างเป็นระบบ พลวัตการเรียนรู้ และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

การประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ได้แก่ การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา การจัดระบบการบริหารและสารสนเทศ การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา การประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา การจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานการประเมินคุณภาพภายใน และการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

3) ด้านผลผลิต/ผลลัพธ์

คุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้และมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ อัตราการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ ซึ่งเป็นผลการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพจากด้านปัจจัยและด้านกระบวนการ

ดังที่กล่าวแล้ว ส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ มีสมรรถนะสำคัญ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น โดยมีประเด็นในการติดตามตรวจสอบ เช่น คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ความรู้และทักษะของผู้เรียน และสมรรถนะของผู้เรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). โรงเรียนสมบูรณ์คุณภาพ. เอกสารประกอบการประชุมปฏิบัติการพัฒนา มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน วันที่ 10-12 กุมภาพันธ์ 2553. กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา. สืบค้นเมื่อ 2 สิงหาคม 2565, จาก <http://regu.tu.ac.th/quesdata/Data/A42.pdf>
- พฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์ และ สุชาติ กิจพิทักษ์. (2545). การประกันคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงาน ปฏิรูปการศึกษา.
- พิษณุ ฟองศรี. (2549). การประเมินทางการศึกษา : แนวคิดสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: เทียมฟ้าการพิมพ์.
- วิเชียร พันธุ์เครือบุตร. (2548). การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 16(2), 89-103.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักทดสอบทางการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). การกำกับ ติดตาม การประกันคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตร แห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2551). มาตรฐานการบริหารและการจัดการศึกษาโดยใช้ สถานศึกษาเป็นฐาน. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน: กระทรวงศึกษาธิการ.